

UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM MEDICUM
W KRAKOWIE

Uniwersytet Medyczny
we Wrocławiu

RPW/13800/2023 P
Data: 2023-08-07

Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu BIURO REJESTRY DYSCIPLINY LEKARSKIEJ	
wpł. dnia	07-08-2023
L. dz. RN-BM/	1410

dr hab. n. med. Andrzej Jaworek
Katedra i Klinika Dermatologii UJ CM w Krakowie
ul. Botaniczna 3, 31-501 Kraków

Kraków 31.07.2023

VID1:
Ahalon
Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu
RADA DYSCIPLINY LEKARSKIEJ
Przewodnicząca
prof. dr hab. Agnieszka Halon

Recenzja pracy Doktorskiej,

Pana lek med. Juranda Tomasza Domańskiego

pt. ***Holistyczne badania nad wybranymi muzealnymi kolekcjami medycznymi.***

praca wykonana w Katedrze i Klinice Dermatologii, Wenerologii i Alergologii
Uniwersytetu Medycznego im Piastów Śląskich we Wrocławiu

Promotor:

Pan Prof. dr hab. n. med. dr h.c. Jacek Szepietowski

„Dążenie do nowoczesności, praktycznego wykorzystania najnowszych zdobyczy nauki i techniki, utylitaryzm widoczne są w każdej dziedzinie życia. Także w medycynie. Ważne jest jednak, by, dążąc do modernizacji w sferze diagnostyki, terapii czy prowadzenia badań naukowych, nie zapominać o tradycjach zawodu medyka, mieć w należyтым poważaniu tych, którzy swoimi odkryciami i pomysłami stanowili o możliwościach współczesnej medycyny. Okazję do zadumy nad rozwojem sztuki lekarskiej może dawać wizyta w muzeach historii medycyny...”

Jacek Kleszczyński, Agnieszka Wlazło; Medycyna Nowożytna 2000

Przedstawiona mi do recenzji praca doktorska Pana lek med. Juranda Domańskiego
pt. **Holistyczne badania nad wybranymi muzealnymi kolekcjami medycznymi** stanowi

UNIwersytet Jagielloński
COLLEGIUM MEDICUM
W KRAKOWIE

cykl trzech publikacji zbiorowych w których Doktorant jest każdorazowo pierwszym autorem. Dwie prace cyklu mają charakter prac oryginalnych, natomiast jedna poglądowy. Wszystkie artykuły zostały opublikowane w roku 2023. Taka forma rozprawy doktorskiej dotyczącej kwestii związanych z historią medycyny jest szczególnie wartościowym dokonaniem, co w mojej opinii wymaga podkreślenia. Doktorant, wraz z zespołem zaprezentował spostrzeżenia, które podlegały wnikliwej ocenie i otrzymały pozytywne recenzje przy przyjęciu prac do druku w międzynarodowych czasopismach naukowych: *Annals of Anatomy* (IF=2,976 pkt.), *Journal of Anatomy* (IF=2,921 pkt.) oraz *Advances in Dermatology and Allergology* (IF= 1,664 pkt.). Sumaryczny współczynnik wpływu wszystkich artykułów stanowiących cykl wynosi 7,561 pkt. (Punktacja Ministerstwa Edukacji i Nauki 320 pkt.). Każda z trzech prac zachowuje spójność tematyczną i ściśle związana jest z problematyką dysertacji doktorskiej. Pan lek med. Jurand Domański dołączył do dysertacji pełne teksty wszystkich trzech prac cyklu oraz oświadczenia współautorów, którzy potwierdzili jego wiodący wkład w przygotowanie manuskryptów.

Rozprawa liczy 82 strony maszynopisu i ma układ typowy dla dysertacji doktorskich opartych na monochromatycznym cyklu publikacji. Podkreślić należy, że praca przygotowana jest w wyjątkowo czytelny sposób zarówno w zakresie konstrukcji zadania naukowego, jak i prezentacji wyników. Na początku znajduje się spis publikacji, będących podstawą dzieła, wraz z ich liczbą impaktową oraz punktacją MNiSZ. Kolejnym elementem rozprawy jest szczegółowe omówienie badanych zagadnień podzielone na Wstęp, Cel badania (z wyróżnieniem Celi szczegółowych

UNIwersYTET JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM MEDICUM
W KRAKOWIE

zawartych w poszczególnych artykułach cyklu), Materiał i Metody, oraz Podsumowanie wyników i Wnioski (7 stron). Kolejne części rozprawy stanowią Przedruki artykułów (41 stron), Streszczenia pracy w języku polskim (2 strony) i angielskim (2 strony) oddające sens badań, Życiorys naukowy Doktoranta (1 strona), Spis publikacji stanowiących dorobek naukowy (3 strony) oraz Oświadczenia współautorów (13 stron). Do pracy dołączona została Zgoda na badanie Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym we Wrocławiu Nr KB-167/2021 (2 strony).

Struktura rozprawy jest typowa i nie budzi jakichkolwiek zastrzeżeń.

„Żebyś ty wiedział, jakie skarby kryją się w historii medycyny!”, to twierdzenie (pierwotne) zawarte w książce Juliana Aleksandrowicza wydaje się być obecnie aktualniejsze niż kiedykolwiek. Co więcej, cytując Macieja Józefa Brodowicza znajomość historii medycyny może uchronić lekarza współczesnego „od śmiesznego zarozumienia, jakoby od (jego) kroków rozpoczynał się olbrzymi postęp w naszej sztuce”. Muzealne kolekcje medyczne to instytucje szczególne, które umożliwiają zapoznanie się lekarzy (a obecnie także często innych osób zainteresowanych tą tematyką) z unikalnymi eksponatami. Eksponatami, które umożliwiają - jak pisał Bernhard Ascher - „wszystko z mroków przeszłości wydobyć i w ten sposób bieżącą medycynę wzbogacić”. Doktorant doskonale zdefiniował muzea medyczne określając je jako „fenomen, legitymizowany etosem medycznym”. Pan lek med. Jurand Domański słusznie zwraca uwagę, że eksponaty muzeów medycznych są ciekawym i cennym obiektem badań.

UNIwersytet Jagielloński
COLLEGIUM MEDICUM
W KRAKOWIE

Konieczne jest podejmowanie odpowiednich kroków celem ochrony tego bezcennego dziedzictwa. Doktorant podkreśla, że „współczesna nauka powinna podjąć badania służące zarówno poznaniu właściwości samych obiektów muzealnych ale także weryfikacji metod badań naukowych na zbiorach muzealnych/muzeach”. Dalej, jak pisze lek. med. Jurand Domański „jedynie holistyczna determinacja projektowanych badań umożliwi obiektywne poznanie tego unikalnego materiału badawczego i uzyskanie pełnych i jednocześnie obiektywnych wyników [...]”.

W pierwszym artykule cyklu pt. Terra Incognita in anatomical museology – A literature review from the perspective of evidence-based care Doktorant podjął próbę systematycznego przeglądu najnowszej literatury naukowej (bazy PubMed, Ebsco, GoogleScholar) w zakresie technik i konserwacji muzealnych zbiorów anatomicznych, optymalizacji badań eksponatów anatomicznych oraz planowaniu przestrzeni muzealnej. Co więcej w pracy starano się także dokonać klasyfikacji i taksonomii muzeów medycznych. Wśród poddanych analizie artykułów (462) większość (278; 61%) dotyczyła historii, kwestii społecznych lub powiązanych aspektów współczesnego muzealnictwa; 8% stanowiły dokumenty techniczne. Zaledwie 31% stanowiły artykuły naukowe, z których tylko 8% (38 artykułów) dotyczyło obiektów muzealnych jako przedmiotu badań. Wyniki analizy wykazały przewagę prac z zakresu kulturoznawstwa, przy czym niewiele z nich miało zastosowanie w praktyce muzealnej. Ponadto brakowało konsensusu literaturowego dotyczącego klasyfikacji muzeów anatomicznych. Praca wskazuje na nagłą potrzebę projektowania nowych badań naukowych celem stworzenia strategii

UNIwersytet Jagielloński
COLLEGIUM MEDICUM
W KRAKOWIE

postępowania i rekomendacji związanych *stricte* z eksponatami muzeów medycznych.

W drugiej pracy cyklu pt. Preservation fluids of heritage anatomical specimens —a challenge for modern science. Studies of the origin, composition and microbiological contamination of old museum collections Doktorant wraz z zespołem dokonał badań chemicznych i mikrobiologicznych płynu (i próbek eksponatów) służących do konserwacji preparatów anatomicznych Muzeum Anatomii, Zakładu Anatomii Prawidłowej we Wrocławiu. Początki tej kolekcji muzealnej datowane są na XVIII wiek i łączone z nazwiskami profesorów Adolfa Wilhelma Otto, Hansa Karla Barkowa oraz Karla Hassa. Analiza płynów konserwujących stanowi istotne wyzwanie dla współczesnej muzeologii anatomicznej. Ocenie poddano eksponaty przechowywane w podziemiach (grupa badawcza) oraz w samym Muzeum (grupa kontrolna). Szczególnie ciekawym aspektem tego opracowania wydaje się także analiza literatury na temat technik konserwacji preparatów anatomicznych w XIX w. Mieszanki konserwujące zawierały m.in.: metanol, etanol, formaldehyd i glicerol. Stężenia tych substancji różniły się między próbkami, a ich oznaczanie wymagało zastosowania różnorodnych metod analizy poszczególnych składników mieszanek konserwujących. Doktorant słusznie podkreślił, że obecnie brakuje jednej selektywnej metody analitycznej oceny zarówno jakościowej, jak i ilościowej płynów konserwujących mokre preparaty anatomiczne. Analizy przeprowadzone przez Doktoranta wraz z zespołem wykazały, że historyczne płyny konserwujące mogą być siedliskiem dla wielu mikroorganizmów. Z wymazów pobranych z próbek

UNIwersYTET JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM MEDICUM
W KRAKOWIE

anatomicznych wyizolowano zarówno bakterie (flora mniej liczna), jak i grzyby (flora bogatsza; zarówno grzyby drożdżopodobne, jak i pleśniowe). Wart podkreślenia jest fakt, że ocena mikroskopowa pobranych próbek wykazała większą różnorodność mikroorganizmów, których jednak nie udało się wyizolować klasycznymi metodami hodowlanymi.

W trzeciej pracy cyklu pt. Microbial load of heritage dermatological moulages of the historic university department in Wrocław, Poland lek. med Jurand Domański wraz z zespołem poddał analizie mikrobiologicznej mulaże dermatologiczne i środowisko Muzeum Mulaży Katedry Dermatologii, Wenerologii i Alergologii Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu. Wrocławska kolekcja mulaży dermatologicznych założona została w 1890 roku przez Alberta Neissera i liczy obecnie 323 eksponaty. Ten największy w Polsce zbiór jest wyjątkowym dziedzictwem kultury i sztuki oraz wyzwaniem dla współczesnych metod konserwatorskich. Przegląd literatury dokonanej przez Doktoranta dobitnie uwidoczniał braki literaturowe w tym zakresie.

W poddanej analizie grupie mulaży zaledwie w 9 przypadkach/32 (28%) wyizolowano mikroorganizmy (głównie *Micrococcus luteus*). Prawdopodobnie dobrze (szczelnie) dopasowanie drzwi historycznych szaf zawierających mulaże skutecznie izoluje ich środowisko wewnętrzne. Ta niewielka kontaminacja mikrobiologiczna eksponatów wydaje się szczególnie ważna w aspekcie bogatej flory bakteryjnej i grzybów wyizolowanych z powietrza i zewnętrznych powierzchni gablot muzealnych. Niezwykle ciekawa jest dyskusja zawarta w artykule, w której Doktorant stara się analizować przyczyny uzyskanych wyników, co jest prawdziwym wyzwaniem, tym

UNIwersytet Jagielloński
COLLEGIUM MEDICUM
W KRAKOWIE

bardziej, że szczegóły wytwarzania mufaży były tajemnicą ich twórców, często przekazywaną z pokolenia na pokolenie. W mojej ocenie wyzwanie jakiego podjął się Doktorant wraz zespołem jest warte najwyższego uznania. Mufaże dermatologiczne są bowiem dla dermatologów dziełami sztuki najwyższego lotu, a nazwiska ich najbardziej znanych twórców takich jak Jules Pierre François Baretta (pracujący w Paryżu z Charles Laillerem) czy Carl Henning (pracujący w Wiedniu z legendarnym Morizem Kaposim) na stałe weszły do Panteonu Dermatologii Światowej.

Pan lek med. Jurand Domański podsumował wyniki swych badań przedstawiając 7 przemyślanych wniosków końcowych, które stanowią logiczne podsumowanie badań i w sposób jednoznaczny wynikają z otrzymanych analiz. Przedstawiony jako podstawa dysertacji doktorskiej cykl trzech publikacji potwierdza, że Pan lek med. Jurand Domański wykazał się zdolnością do samodzielnego prowadzenia badań naukowych, analitycznego myślenia, a także nieskrępowanego operowania danymi literaturowymi.

Recenzowana dysertacja doktorska została napisana bardzo dobrym, płynnym językiem i starannie przygotowana pod względem edytorskim.

W ostatnich latach coraz więcej wagi przykładana się do humanizacji medycyny, co można podsumować zdaniem Zdzisława Gajdy "Medycyna to (...) nie tylko *scientia*, ale także *sapientia*". W mojej ocenie tematyka badawcza wybrana przez Doktoranta świetnie wpisuje się w ten trend.

UNIwersytet Jagielloński
COLLEGIUM MEDICUM
W KRAKOWIE

Podsumowanie recenzji

Reasumując, wysoko oceniam pracę doktorską Pana lek. med. Juranda Domańskiego. Doktorant podjął śmiałą próbę badań w tematyce szczególnie rzadko eksplorowanej naukowo. Przedstawiony cykl publikacji stanowiących podstawę rozprawy doktorskiej stanowi cenny dorobek naukowy. Składam wyrazy najwyższego uznania dla Promotora – Pana Prof. dr hab. n. med. dr h.c. Jacek Szepietowski, Autorytetu Światowej Dermatologii, Przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego, Kierownika Kliniki Dermatologii, Wenerologii i Alergologii we Wrocławiu za wsparcie i pokierowanie odważną i nowatorską koncepcją badań Doktoranta.

Z całkowitym przekonaniem stwierdzam, że rozprawa lek. med. Juranda Domańskiego pt. Holistyczne badania nad wybranymi muzealnymi kolekcjami medycznymi spełnia wszelkie wymagania i kryteria rozprawy doktorskiej określone w art. 187 ust. 1-4 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz. U. 2018 poz. 1668). Z przyjemnością wnoszę do Wysokiej Rady Dyscypliny Nauki Medyczne Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu o dopuszczenie Pana lek. med. Juranda Domańskiego do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Z uwagi na szczególnie wysoką wartość zarówno merytoryczną, jak i humanistyczną pracy, odwagę w wyborze tematyki badawczej oraz wagę uzyskanych wyników **wnioskuję o jej wyróżnienie.**

dr hab. med. Andrzej Jaworek

Dr hab. n. med.
Andrzej Jaworek
specjalista chorób skóry,
wenerolog, alergolog
1596306